

שיחת בירור

חדר המנהלת. מצדו אחד של שולחן המנהלת וסגניתה. בצד השני, המורה. נראה שהם באמצע שיחת בירור לא קלה.

מורה: אי-ידיעת ההקשרים מובילה בהכרח לאי-הבנה, ולזעם שבצדה, ועל כן מובנת-מאליה ומחולה, מעצם טבעה וכן בשל רצונו הטוב של השומע.

אך עניין-כן בהמשך פורה של השיחה מחייב את המשתתפים כולם בהכרת התשתית החינוכית שמתוכה צמחה ההחלטה שעוררה כאן סימן שאלה ביחס למוסריותה.

מנהלת: ההחלטה הבעייתית היא ודאי העניין, אך מתעוררת התנגדות לכיוונן הדיון אל האפיק הפילוסופי, שמא מדובר בהתחמקות משאלת האחריות שקנה-המידה שלה פשוטים יותר.

סגנית: גם אני חושבת כך.

מנהלת: מוטב איפוא שהדוברים יגשו ישירות אל הסבר-המעשה.

מורה: כולנו מסכימים שלא מדובר בעניין של מה-בכך. וככזה, המאיים על הנורמות האדמיניסטרטיביות המקיימות במהותן את המוסד.

מנהלת: הגדרת שיחת-ההבהרה הזו כפועל-יוצא של תהליך-אדמיניסטרציה גרידא שוללת ממחולליה תוקף ערכי.

סגנית: אני חשה דברים דומים.

מורה: אי הנעימות לנוכח מה שמצטייר לכאורה כתעלול רטורי, עלול להתעורר גם כתוצאה של התקרבות-אל-אמת.

מנהלת: ואיזו אמת היא זו?

מורה: שדפוס מחשבה-ופעולה דומיננטי חסר איכויותיו של מבנה אחר.

פוריות המפגש בין הישן לחדש אינה מובטחת, ותלויה בכינון זמני של מרחב ללא היררכיה שבו ניתן יהיה, כמקווה, לרדת במשותף לעמקם של מעשים לא מוכרים.

מנהלת: מיתוג הערפל כעומק מאיים על מידת הסבלנות.

סגנית: זו גם דעתי.

מורה: החשש מפני הבנת המעשה הוא החשש משותפות ומקידושה. בעולמנו, רק דיאלוג נטול עכבות יוביל להכרת סודותיו.

מנהלת: דברי טירוף לא יצדיקו מעשי-טירוף אך אם נחוץ להם להשמע כתנאי להופעתה של אמירה ברורה אין איש שמפריעם.

מורה : מאיפה ראוי אם-כך להתחיל ?

מנהלת : מדוע לא רשום שמך כמפקד הטיול ?

מורה : למה נחוצה חתימה כשנמצא בעל החתימה ?
למה לדרוש ניירות כשישנם אנשים ?

מנהלת : בניירות מוחזקת אמינותם של האנשים,
ובהיעדר חתימה גם נפקד בעל החתימה.

סגנית : היה צריך לחתום על הניירות.

מורה : אישור-טיול מוליד רק טיול-של-נייר
שנעשה רק לשם האישור והרישום,
ומי שלא מבין זאת לעולם לא הוציא טיול.

מנהלת : האם הרשית לתלמידיך לטבול במעיין ?

מורה : כשנוסד קשר אמיתי בין מורים לתלמידיהם
מתכווננת הכיתה מאליה למצפן האתי שבלב המחנך.
הם אינם יכולים להתכחש לו והוא אינו יכול להתכחש לאמת.
עניין האיסורים, או ההיתרים, נעשה מובן מאליו גם אם לא בוטאו
במפורש.

מנהלת : האם נכנסו תלמידיך למעיין בנוכחותך ?

מורה : נוכחות המחנך היא עובדה, גם כשהדרישות
הבית-ספריות מונעות את המצאותו הפיזית הרציפה
ואם גבול הטבילה המותרת, עד קו הברכיים,
נחצה במטרה להתחדש מהדרך המאובקת
יש לייחס זאת לטבעם של המים
שבשעת הצמא מתגלה כחזק מטבען של הנחיות.

מנהלת : האם הבהרת לכיתה שהרחצה הלילית אינה מותרת כלל ?

מורה : אין טעם לחזור על דברים בהירים אם לא הובנו בפעם הראשונה, אך לית מאן דפליג שבלילה מתעוררות נסיבות שונות וכך שונים אופני ההתנהגות של האדם הלא-דוגמטי הבא להתמודד עמן.

מנהלת : מדוע התנתקת חברתית ממורי השכבה ?

מורה : ישנתי עם התלמידים. זו הייתה אחריותי.

מנהלת : מדוע לא דיווחת מראש לרכזת על כוונתך לישון עם תלמידים ?

מורה : ראשית, לישון עם התלמידים. שנית, מוסכמות הדיווח כבודן במקומן מונח, אך עולה החשש שהחשבתן לנושא עיקרי תכליתה לצייר מעשה ראוי כמעשה פסול.

מנהלת : כל המורים פועלים ברשות בית-הספר.

מורה : הם פועלים לאורה של אידיאת החינוך הדינאמית וכשבית-הספר מקבל גם הוא את מרותה אין סתירה בין דרישות המוסד למצפונם של המתפרנסים בו. אך טעות היא לסבור שמוסד והכפיפות לו הנם שמש המעשה הערכי ושיש בהתאמה לשרשרת הפיקוד טעם החורג מהתועלת הביצועית.

מנהלת : אירוניה הנעלמת מעיני הרדיקלים היא שהמהפכן זקוק לחברה כדי להתמסר לשכרון השחרור ממנה אך אין הוא יודע להכיר לה תודה על כך.

מורה : איני שולל זאת.

מנהלת: כיצד מת הילד?

מורה: כשהמתים חיים והחיים מתים
נחוץ ראשית בירור טרמינולוגי.

מנהלת: כיצד מת הילד?

מורה: חזרה על שאלה מעניקה לה נופך מקטרג,
אך לא בבית הדין ניתן לתפוס
את מורכבויות-החסד.

מנהלת: הילד מת. כיצד?

מורה: שאלת האחריות אינה עומדת בספק
מלבד בהתפרטויותיה
שבדקויותיהן מגיעות אל מחוץ
לטווח-הכרת האדם.

מנהלת: ועם זאת עלינו ליישמה כאן ועכשיו.

מורה: ניקח אפוא מקרה פרטי
של נפש ילד מרושתת
בסבך דרישות לא-אנושי
היונק אותו לאט.

אם מתברר שקורי הניצול
של סביבה טורפנית העמיקו
חדור אל כור הנשמה של הנער,
האם לא ייטב לנתקן
גם במחיר תרעומת הורים?

בורות הציבור נלקחת בחשבון עד גבול מסוים.
או אז בא לידי ביטוי האידאל, חופשי
בפעולתו מהמוסכמות ואף חותר
לערערם לשם שחרור האינדיווידואל.

מנהלת: ערכי הבחירה והחופש
מאירים את קיר חדר המורים
שנים רבות, וזוכים לגיבוי.
אך אני שואלת אותך, האם היית שם כשמת הילד?

מורה: לא הייתי שם כשמת הילד.

מנהלת: למה לא היית שם כשמת הילד?

מורה: את אומרת שאם הייתי שם הילד לא היה מת?

מנהלת: אף אחד לא אמר זאת.

מורה: למה את לא היית כשמת הילד?

מנהלת: אתה היית צריך להיות שם, אתה היית צריך.

מורה: הייתי שם, אבל לא כשמת הילד.
כשהייתי הילד לא היה מת.

מנהלת: למה מת הילד כשלא היית?
למה כשלא היית הילד מת?

מורה: הילד לא מת בגלל שלא הייתי

מנהלת: למה הוא מת?

מורה: למה הוא מת? (בניטרול השאלה מתקפה המוסרי והפיכתה
לשאלה עובדתית בסגנון, "למה אכלתי פלאפל?" או "מהי בירת
אוסטריה?" משתהה)

מנהלת: תרשה לי להפחיד אותך

מורה: בבקשה

סגנית : נתקשה להכחיש זאת.

מורה : הסיבה לכך היא שגישתך שלך מנועה מלעלות על הפרק.

מנהלת : זו פררוגטיבה של בעלת-הסמכות שאיננה צריכה לדון על תוקף הסמכות עם הכפופים לה.

מורה : אלא שגם הכופפת לכאורה וגם הכפוף לכאורה עומדים שווים על מאזניה של ערכאה גבוהה יותר, ועל כן עתירתי אל אור הצדק מזמנת אותנו אל מישור של חוקיות נעלה שבה בטלים נהלי-הדיון שאותם רגילה להשליט.

בזאת הריני עותר :

אני עותר

צדק,

הופע נא,

היה בורר בענייניהם של בני האדם,

שמע לעמקם של התכונות הדוברים

ותן ברכתך לזה

שמעשיו הלם את תכנית-מפעלותייך

ואם יצא חייב או חייבת בגמר הגישור,

קבע ענשם בהתאם למשקל לבם.

סגנית (תחת דיבוק, בתפקיד הצדק) : צדק מדבר את הצדק שהוא.

מורה : אמור נא, צדק, משפט נוסף !

סגנית : ביקשתם את נוכחותי הערה

כדי לשים סוף פסוק למחלוקת ביניכם.

אני מביט ומאזין.

מנהלת : הפן האינטרוגטיבי של הוויה תובע לקבל תמלול של העובדות.

מורה : כבודו יודע

שעצם השחזור הטכני
אם נעשה כפועל יוצא של צו
הופך למצע-דברים קטיגורי
שאינ מפלט ממנו מלבד חיוב בדין.
על כן בקשתי היא לפתוח
את הדברים מצדם הפנימי
ובכך לכונן דיון
הנוגע לשאלות הכאב והמוות
בכבוד הראוי.

סגנית : אני מאפשרת לדברים להפתח

אל צדם הפנימי.
דבר, מורה,
הצדק מאזין היטב.

מורה : הם היו שניים

האחד, אהוב אלים, זוהר כקשת
בדיבורו היה כשמש מתבגרת,
המרווה באורה את מרבד-הפרחים
של עולמה-הפנימי,
במעשיו כלפי הכיתה והבית-ספר
היה עז ועדין כמוה.
השני, לעומתו, היה מן גוש-עפר
ולא בנקל להבדילו מאם-הדרך
איש לא נהג לספור אותו
והוא עצמו לא חש בחסרון הדבר
ושיחק כדורסל.
ברור היה לכל, אפוא, לאן יגדלו השניים.
האחד היה בדרכו להיות כוכב,
השני היה צפוי להתפתחויות לא מעניינות.
במערך הכיתתי הם שימשו קצוות רבות,
וקודם כל – בין הייחודי לבין בר-התחליף.
ובעמדם על שפת-הבריכה

לצורך צילום אירוני אחרון,
כשהחליק פנימה זה
שתמיד עורר את שמחתנו
וניסה לתפסו זה,
הנער המשעמם, ואנו ניגשנו למשות
את זה שאל לו לשקוע
ידענו שאנו אך כלי, בידי הגורל,
של שיקולים עמוקי-טווח.

סגנית : היטב דיברת, מורה. האם ירדה המנהלת להיגיון הדברים ?

מנהלת : המנהלת רוצה לדעת
מה במהלך פעולת-ההצלה
התגלו כקווי המתאר של שיקולי הדעת
שהנחוה ?

סגנית : המורה יאפשר את השאלה.

מורה : אהבה, היוצאת מגדריה,
אהבה אל תלמיד
החושש מההבהרה הממסדית.
אין לה כל הצדקה,
והיא נשאת והולמת תחת הנורמות של המערכת השבועית
עד שבמהלך הטיוול השנתי
ברגע של סכנה
היא פורצת וקובעת עובדות בשטח.
למה הוא ולא הוא ?
כי את ההוא אהבתי יותר,
אהבתי ממש.
אל תאשימו את האש
על טעמה בעצים ;
בסופו של דבר
היא מחממת גם אתכם.
אהבה – כך ולא כך,

ומי שמכניס אותה למשוואה החינוכית
נושא בתוצאות.

סגנית : טיב האיכות של דבריך מהדהד בחדר.

מנהלת : אני רוצה לדעת
אם לאחר שהובטח שלומו
של הנער אדום-השיער
נעשתה הושטת-יד הזזה ביעילותה
כלפי הנער שחור-השיער שנותר בבריכה ?

סגנית : המורה יענה על השאלה.

המורה : מניעת עזרה אינה מניעת אהבה.
באותו רגע שערי
שבו נפרצים תקנוני-הקדנציה ומוסכמות-הנחמדות
נשלח לדרך-חדשה
זה שהמרפא לכשלוננו
טמון במים.
"לך והתפורר" – גם זו אמרה של מחנך
המאמין בכוחו של הגלגול,
ואם היא אמורה להתרחש
הודות לאש אהבתי לנער אחר
בל נפחית מערכה.
נכון, לא יכולנו ללוות אותו במסעו.
אך זה לא היה תפקידנו.
יהיה נכון לתארנו
כשומרי-גבול
ולא כמדריכי-תיירות,
כאלה שתפקידם רק לאפשר כניסה לארץ חדשה.

מנהלת : מצטיירת תמונה מזעזעת.

מורה : צדק ! אני דורש לחדד מחדש את ההקשר הרחב של הדברים !

מנהלת: איך יכולת?

סגנית: למען השם, אישה, תני לו לדבר!

מורה: האשמה באהבה שלי, זונה,
האשמה באהבה שלי.

מנהלת: אני לא מקבלת את העניין הזה של אהבה.

מורה: אותו, ולא אותך,
אהבתי באותו הרגע.
את האהבה שאסור-לכנות-בשם
שאפלות דרכיה
את לא יכולה להעמיד לסדר
האשמה באהבה שלי, תביני
כי היא לא יודעת מהו חטא.

מנהלת: אתה עזבת ילד –

מורה: אותך עזבתי לטבוע
כי –
סירבת לחיות.
אסרתי על עצמי לשקוע איתך במה שאת.
אינך חיה.
לכי, התפוררי
והיי מזון לצפרדעים.

מנהלת: אני –

מורה: אותך הקרבתי בכריכה
וכשהבטתי בעיניך לפתע
והבנת שזה היה בכוונה
זה היה מבטך האחרון.
שנאתי לך עמוקה כאהבתי לחיים.

הוא היה תוצר שלך.
הוא היה הבן שלך.
טבעת איתו.
נתתי לכם לטבוע.
ידעתי מה אני עושה.